

2017-106

Archeologienota Ouwegem Den Bos

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

12-7-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Ouwegem Den Bos, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich aan de westzijde van Den Bos in Ouwegem (deelgemeente van Zingem, provincie Oost-Vlaanderen). Het plangebied, 2933m² groot, is onderdeel van een groter perceel en is in gebruik als landbouwgrond. Er bevinden zich geen obstakels (bomen, greppels,...) op het plangebied. Het plangebied wordt verkaveld in 6 loten halfopen bebouwing. De perceelsgrootte varieert van 467 tot 509m². Er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd. Er wordt een voortuinstrook voorzien van 8m breed, de maximale bebouwbare diepte hierachter is 18m. Vervolgens is een tuinzone voorzien van ca. 24m lang. Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief over het volledige plangebied bedreigd wordt door de werken: de voorafgaande grondwerken, het optrekken van de woningen, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Sinds de oudste beschikbare en betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, wordt het plangebied aangeduid als landbouwgrond, gelegen binnen een landelijke omgeving met verspreide bebouwing. Dit is tot op heden zo gebleven. In de 2de helft van de 20ste eeuw geraakt de omgeving ten noorden van het plangebied meer bebouwd. Het plangebied lijkt de laatste 250 jaar geen diepgaande verstoring te hebben gekend. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat eventuele archeologische niveaus niet bewaard zullen zijn. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden. De bodemgesteldheid (matig droge lemige zandgronden) en de topografische ligging (op een licht hellend terrein, nabij de Stampkotbeek) kunnen in het verleden aantrekkingspolen geweest zijn voor menselijke aanwezigheid (bewoning, ambachten, begraving). Direct ten zuiden van het plangebied, aan de andere oever van de Stampkotbeek, bevindt zich een bronstijd grafheuvel die via luchtfotografie is ontdekt. De directe regio van het plangebied is ongekend op archeologisch vlak; dit heeft eerder met de stand van het onderzoek te maken dan met de reële situatie, aangezien er in de ruimere omgeving van het plangebied talrijke archeologische sites gekend zijn, uit diverse periodes.

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een eerder hoge archeologische verwachting heeft. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode en/of middeleeuwen zijn, gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid en de archeologische context, zeker niet uit te sluiten. Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen. Er moet tijdens het proefsleuvenonderzoek de nodige aandacht worden besteed aan bewaarde bodems en de aanwezigheid van steentijdvondsten. Indien deze zouden worden aangetroffen, dan kan er tijdens het proefsleuvenonderzoek alsnog beslist worden

om over te gaan naar een archeologisch booronderzoek. Het verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien het landbouwperceel momenteel nog in gebruik is.

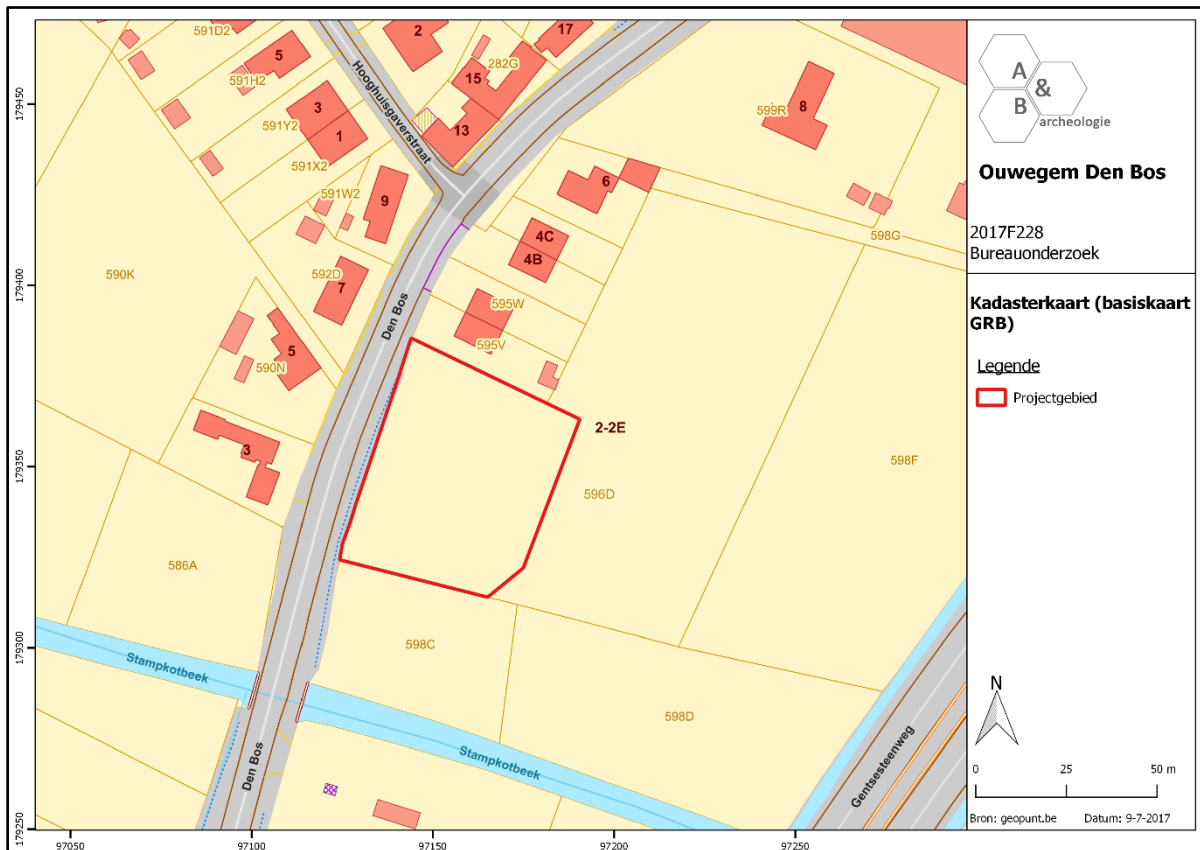
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Ouwegem Den Bos

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 97124 en Y: 179314; X: 97191 en Y: 179385

Kadastergegevens: Zingem, afdeling 2 (Ouwegem), sectie A, perceel 596D (partim)

Het plangebied is 2933m² groot.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied, dat volledig in aanmerking komt voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 2 en 3. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

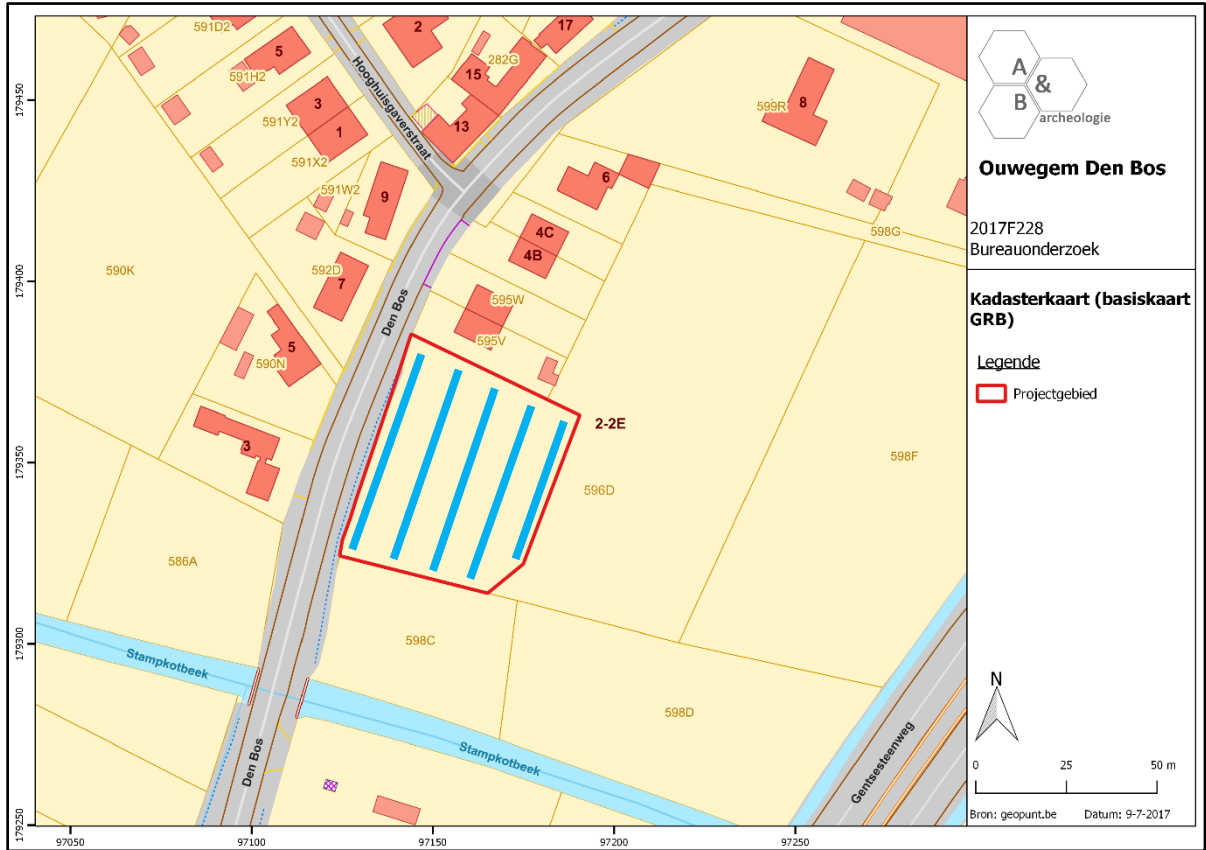
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. De sleuven worden haaks op de lichte helling aangelegd en zijn dus min of meer noordzuid georiënteerd. Bij de inplanting van de sleuven worden de huizenblokken zoveel als mogelijk vermeden. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10%, oftewel ca. 293m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 73m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 366m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Er moet tijdens het proefsleuvenonderzoek de nodige aandacht worden besteed aan bewaarde bodems en de aanwezigheid van steentijdvondsten. Indien deze zouden worden aangetroffen, dan kan er tijdens het proefsleuvenonderzoek alsnog beslist worden om over te gaan naar een archeologisch booronderzoek. Dit booronderzoek dient uitgevoerd te worden zoals voorgeschreven in de Code van Goede Praktijk; meer details kunnen vooraf niet besproken worden, deze zijn afhankelijk van de waarnemingen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op zandleem-/lemige zandgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandleem-/lemige zandgronden
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.